

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
ГОМБОЖАВЫН ЗАНДАНШАТАР
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Ширэнбандын АДЬШАА

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-61-40, Факс: 32-70-16
E-mail: adishaash@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2023.05.05 № ЧХХ-03/4013
танай _____-ны № _____-т

Тогтоолын төсөл өргөн мэдүүлэх
тухай

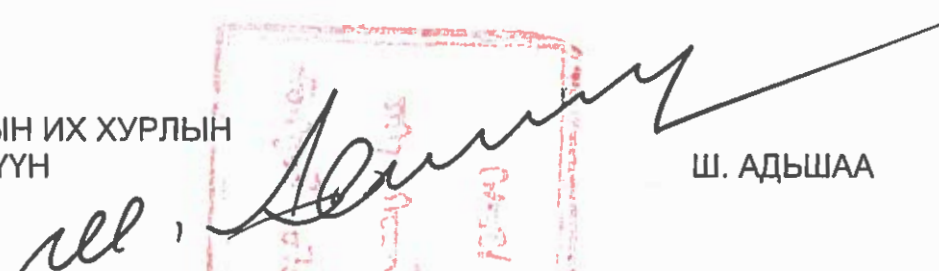
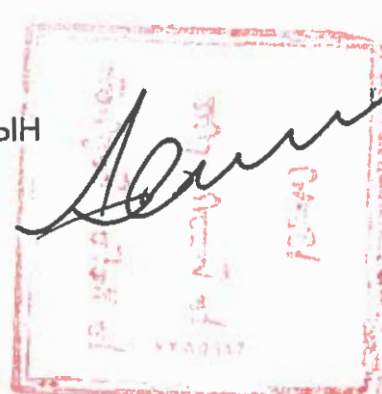
Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 26 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг Монгол Улсын Их хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1-д заасан бүрэн эрхийнхээ дагуу "Иргэдээс худалдаж авсан Эрдэнэс тавантолгой ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг санаачлан боловсруулж, өргөн мэдүүлж байна.

Уг тогтоолын төслийг Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгнө үү.

Тогтоолын төсөл, үзэл баримтлал, танилцуулгыг хавсаргав.

Хавсралт: 3! хуудастай.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

Ш. АДЬШАА

000451

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Ширэнбаньдын АДЬШАА

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-61-40, Факс: 32-70-16
E-mail: adishaash@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2023.04.26 № УИХ-03/3674
танай _____-ны № _____-т

Тов тогтоолгох тухай

Улсын Их Хурлын гишүүн Ш. Адьшаа миний бие Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхийнхээ дагуу “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК- ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг санаачлан боловсруулж, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэгт заасны дагуу Засгийн газраас санал, дүгнэлтийг авч тов тогтоолгохоор Улсын Их Хурлын Тамгын газар хүргүүлсэн билээ.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.1-д зааснаар Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцсэн, бусад хууль болон Монгол улсын олон улсын гэрээний заалттай уялдсан шаардлагыг бүрэн хангасан төсөл өргөн барьсааар байхад Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан иргэдийн өмчлөх эрхийг зөрчих, тэгш бус, ялгамжтай байдал үүсгэж болзошгүй байна хэмээн Үндсэн Хуулийн Цэцийн өмнөөс шийдвэр гаргаж Улсын Их Хурлын гишүүн миний хууль санаачлах онцгой эрхэнд бүдүүлгээр халдсан байна. Уг төсөл Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан бүх бүрдлийг хангасан бөгөөд иргэд, олон нийтэд танилцуулах, санал авах шаардлагатай учраас хавсралтын хамт парламентын цахим хуудсанд байршсан болно.

УИХ-ын гишүүн миний бие Үндсэн хуулийн 23 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтад зааснаар ард түмний элч бөгөөд нийт иргэн, улсын ашиг сонирхлыг эрхэмлэн баримтлах ёстой. Иймээс үйл ажиллагаандаа хувийн ашиг сонирхол биш нийт иргэн, улсын ашиг сонирхлыг эрхэмлэн баримталж байгаа учраас “Эрдэнэс Тавантолгой” компаниас санал авах шаардлагагүй болно.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 26 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК- ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг санаачлан хуулийн төслийг боловсруулсныг дахин хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх тов тогтоож өгнө үү.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

Ш.АДЬШАА

909406

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Ш.АДЬШАА ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

дод. 03. до № ХТТ/621
танай _____-ны № _____-т

**Хуралдааны тэмдэглэл
хүргүүлэх тухай**

Таны санаачлан боловсруулсан “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцсэн тэмдэглэлийг хүргүүлж байна.

Хүлээн авч, танилцана уу.

Хавсралт ...³ хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000235006214

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 03 дугаар сарын 15-ны өдрийн хуралдааны 12 дугаар тэмдэглэлд:

“V.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адъяагийн санаачлан боловсруулсан “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адъяагийн санаачлан боловсруулсан “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг дараах үндэслэлээр дэмжих боломжгүй байгааг хууль санаачлагчид уламжлахаар тогтов:

1.Тогтоолын төслийн 1-д “Газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилах, ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор өмнө нь Монгол Улсын Засгийн газрын шийдвэрээр “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн иргэдийн эзэмшиж байсан 1072 хувьцааг бүтнээр нь буюу хэсэгчлэн худалдаж авч тус компанид төвлөрүүлсэн хувьцааг иргэдэд буцаан эзэмшүүлэх”-ээр тусгажээ.

Засгийн газраас “Сайн хувьцаа” арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК дахь өөрийн эзэмшлийн хувьцааг худалдах хүсэлтийг сайн дураар гаргасан иргэдийн хувьцааг нэрлэсэн үнээр худалдан авч, төрийн эзэмшилд шилжүүлэн авсан. Тодруулбал, хувьцаа эзэмшигч нь худалдах, худалдан авах хэлцлийн дагуу өөрийн эзэмшлийн хувьцааг шилжүүлсэн байна.

Иймд сайн дурын үндсэн дээр хувьцаагаа худалдсан иргэдэд хувьцааг буцаан эзэмшүүлэх нь тодорхой нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэж, улмаар Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлд заасан “тэгш байдлыг хангах” төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчимтай нийцэхгүй байна.

2.“Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн иргэдээс худалдан авсан хувьцаа нь Компанийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.7-д “Компани өөрийн хувьцааг эргүүлэн худалдаж авсан тохиолдолд уг хувьцааг зарласан боловч гаргаагүй хувьцаа гэж тооцно” гэж заасны дагуу халаасны хувьцаа байх бөгөөд энэхүү хувьцааг дахин гаргах эрх нь мөн хуулийн 76 дугаар зүйлийн 76.1.4-т “компанийн зарласан хувьцааны төрөл болон тоонд багтаан хувьцаа гаргах” гэж заасны дагуу Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэн эрх болохыг анхаарах нь зүйтэй байна.

Мөн “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК хувьцаа нэмж гаргах, эсхүл халаасны хувьцааг гаргах тохиолдолд Компанийн тухай хуульд заасан бусад хувьцаа эзэмшигчийн компаниас нэмж гаргах хувьцааг өөрийн эзэмшиж буй хувьцаатай хувь тэнцүүлэн худалдан авах эрх зөрчигдөхөөр байгааг анхаарах.

3.Тогтоолын төслийн 2-т “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн иргэдийн эзэмшилд байсан хувьцааг худалдан авахтай холбоотой гарсан зардлыг иргэдэд буцаан эзэмшүүлж байгаа хувьцааны ногдол ашгаас суутгах замаар шийдвэрлэхээр тусгасан нь Компанийн тухай хуульд заасан хувьцаа эзэмшигчийн үндсэн эрх буюу ногдол ашиг авах эрхийг хөндөж, нөгөө талаас тухайн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа, засаглал, шийдвэр гаргалтад хөндлөнгөөс оролцсон зохицуулалт гэж үзэхээр байна.

Тодруулбал, Компанийн тухай хуулийн 46 дугаар зүйлийн 46.5 дахь хэсэгт “Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь санхүүгийн жил дууссанаас хойш 50 хоногийн дотор ногдол ашиг хуваарилах эсэх талаар хэлэлцэн шийдвэрлэсэн байна” гэж, мөн зүйлийн 46.8 дахь хэсэгт “Ногдол ашгийг компанийн татвар төлсний дараах цэвэр ашгаас хуваарилна” гэж тус тус заасан бөгөөд тухайн компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь ногдол ашиг хуваарилах эсэх, хуваарилсан тохиолдолд нэгж хувьцаанд ногдох ногдол ашгийн хэмжээг компанийн өр төлбөр, санхүүгийн байдал зэргийг үнэлсний үндсэн дээр шийдвэрлэх зарчимтай.

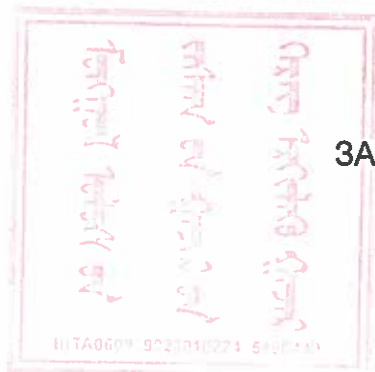
Хуулийн энэхүү зохицуулалтыг харгалзахгүйгээр ногдол ашиг олгох шийдвэрийг Монгол Улсын Их Хурал шийдвэрлэх нь компанид өрийн дарамт бий болгох эрсдэлийг үүсгэж болзошгүй байна. Түүнчлэн, хувьцаагаа худалдаагүй байгаа иргэдийн хувьд мөн хэмжээгээр ногдол ашиг авах хүлээлт үүсгэхээр байна.

4.Түүнчлэн, тогтоолын төсөл, танилцуулга болон зардлын тооцоонд буцаан эзэмшүүлэх нэгж хувьцааны үнийг дурдаагүй бөгөөд тогтоолыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо тайланг зохих аргачлалын дагуу хийж, ирүүлээгүй байгаа нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.4-т заасан судалгаа, шинжилгээнд үндэслэсэн байх гэсэн шаардлагыг хангахгүй гэж үзэж байна. Мөн Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.4-т заасны дагуу Улсын Их Хурлын аливаа шийдвэр нь төсөвт үзүүлэх нөлөөллийн талаарх дүгнэлтэд үндэслэсэн байх зарчимтай болохыг анхаарах шаардлагатай.

5.Монгол Улсын Их Хурлаас 2019 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр баталсан Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөөр “Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ” гэж заасны дагуу Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах ажил хийгдэж байгааг дурдах нь зүйтэй байна.

Мөн ““Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого”-д дэвшүүлсэн “Үндэсний баялгийн сан” байгуулах, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 6.4-т заасан “Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн үр ашиг, засаглалыг сайжруулж, олон нийтийн шууд хяналтад оруулах ажлыг зохион байгуулах” зорилтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд Засгийн газраас тодорхой ажлуудыг төлөвлөн хэрэгжүүлж байна.

Иймд Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан байгалийн баялгаас иргэн бүрд тэгш хүртээх, тухайн компанийн засаглалыг сайжруулах, иргэд олон нийтийн хяналтыг бий болгох арга хэмжээг Монгол Улсын Үндсэн хууль, урт болон дунд хугацааны хөгжлийн баримт бичигт нийцүүлж, тооцоо, судалгаанд үндэслэн цогц байдлаар шийдвэрлэх нь зүйтэй.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

ОУВС-ын гаргасан тайланд, "Төрийн өмчит компаниуд БНХАУ-ын зарим компанитай ажил гүйцэтгүүлэх гэрээ байгуулсан тул Монгол Улсад орж ирэх байсан экспортын орлого буурсан. Эдгээр нь дэд бүтцийн төслүүд бөгөөд гэрээ улсын нууцад хамаарах тул бид илүү дэлгэрэнгүй мэдээлэлгүй байна. Эндээс мөнгө орж ирнэ гэж хүлээх хэрэггүй болжээ. Мөн эдгээр дэд бүтцийн төслүүд импортыг өсгөнө. Олон нийтэд эдгээр төслийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээлж, яг одоо хэрэгжүүлэх ямар шаардлага байгааг сайтар тайлбарлах шаардлагатай" гэсэн асуудлыг хөндөж тавьсан юм. Өөрөөр хэлбэл төрийн өмчит компаниудын нүүрсний борлуулалтын валют орж ирээгүй тул ханш өсөж, үнэ өссөн гэсэн дүгнэлт хийсэн. Иймээс энэ асуудалд иргэдийн хяналтыг тавих асуудал сөгдөж байна.

Гуравдугаарт, төрийн өмчийн болон хувийн өмч орон нутгийн өмчөөс бүрдсэн компаниудын ашигт байдлыг харьцуулж үзье. "Эрдэнэс-Тавантолгой" ХК-ийн нийт хувьцааны 85.4 хувийг Монгол Улсын Засгийн газар, 14.7 хувийг Монгол Улсын иргэд 1,072 хувьцаагаар, 0.05 хувийг компаниуд эзэмшдэг. Тус компанийн хувьд 2017 онд 461 тэрбум, 2018 онд 807 тэрбум, 2019 онд нэг их наяд гучин таван тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажилласан. 2019 оны ашгаас нэг удаа иргэдийн нэгж хувьцаанд 90 төгрөг буюу 1072 хувьцаанд 96480 төгрөг олгож байсан. 2020 онд 300 гаруй тэрбум 2021 онд 110 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажилласан. Гэвч цэвэр ашгийн хөрөнгийг хөрөнгө оруулалтад зарцуулах шийдвэр гаргажээ. Харин орон нутгийн "Тавантолгой" ХК-ийн нийт хувьцааны 51 хувь нь орон нутгийн буюу Өмнөговь аймгийн өмч, харин үлдсэн 49 хувийг 23 орны 1900 орчим хувьцаа эзэмшигчдэд оногддог. Тус компани зөвхөн 2021 оны цэвэр ашгаас нэгж хувьцаанд 257 төгрөгийг ногдол ашиг болгон тараах шийдвэр гаргажээ. Эндээс харвал төр аж ахуйн ажилтай хутгалдах нь ямар нэгэн үр дүнгүй байдгийг харуулж байна. Өмч эзэнтэй болсноор элдэв хулгай, үрэлгэн байдал үгүй болох учраас тогтолцооны томоохон өөрчлөлт хийх цаг нь болсон байна.

Дөрөвдүгээрт, үе үеийн УИХ-ын сонгуулийн өмнө мэдээлэл муутай иргэдийн санал авах хэрэгсэл болгон ашиглаж байсан явдлыг залруулж, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилах, ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

Дээр дурдсан асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор "Иргэдээс худалдаж авсан "Эрдэнэс Тавантолгой" ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай" Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Улсын Их Хурлаар шийдвэрлүүлэхээр өргөн барилаа.

Хоёр. Тогтоолын төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

“Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл нь 4 зүйлтэй байх бөгөөд төсөлд дараах асуудлыг тусгасан болно. Үүнд:

1. Газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилах, ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор өмнө нь Монгол Улсын Засгийн газрын шийдвэрээр “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн иргэдийн эзэмшиж байсан 1072 хувьцааг бүтнээр нь буюу хэсэгчлэн худалдаж авч тус компанид төвлөрүүлсэн хувьцааг иргэдэд буцаан эзэмшүүлэх,

2. “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн иргэдийн эзэмшилд байсан хувьцааг худалдан авахтай холбоотой гарсан зардлыг иргэдэд буцаан эзэмшүүлж байгаа хувьцааны ногдол ашгаас суутгах замаар улсын төсөв болон хувь иргэнд эдийн засгийн ямар нэгэн дарамтгүйгээр шийдвэрлэх,
3. Энэхүү тогтоолтой холбоотой арга хэмжээ авч, хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Л. Оюун-эрдэнэ/-д даалгасугай.
4. Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хороо /Ц. Цэрэнпунцаг/-т даалгасугай.

Гурав. Тогтоолын төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

“Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл батлагдсанаар дараах нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн эерэг үр дагавар үүснэ гэж үзэж байна:

1. Газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилагдаж, ил тод байдал хангагдаж, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлснээр үүсээд байгаа элдэв хулгай, үрэлгэн байдал үгүй болох боломж гарч ирнэ.
2. “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн 1072 хувьцаа нь монголчуудад 200 жилийн үр ашгаа өгөх тул иргэдийн амьдралд санхүүгийн баталгаа болж чадна.
3. Иргэд ногдол ашгаараа жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэх санхүүгийн боломж гарснаар ажлын байр шинээр нэмэгдэх, хүн амын амьжиргааны түвшин дээшлэх бөгөөд иргэдийн амьдрах орчин, нөхцөл сайжирна.
4. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчим бодитоор биелж уул уурхайн баялгийн үр өгөөжийн дийлэнхийг ард түмэн хүртэх эрх зүйн үндэслэл тавигдана.
5. Байгалийн баялгаа ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүр эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрх баталгаажна.
6. Хяналтын тогтолцоог шинэ шатанд гарснаар төсвийн орлого нэмэгдэнэ.
7. Валютын урсгал нэмэгдэж төсвийн орлого сайжирснаар хэрэглээний үнийн түвшин буурна.

Дөрөв. Тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал:

“Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон холбогдох хуулиуд, Улсын Их Хурлын холбогдох тогтоолуудтай нийцсэн болно. Тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан Монгол Улсын хуулиуд болон Улсын Их хурлын тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй болно.

--- оОо ---

ТАНИЛЦУУЛГА

2023.01.13

Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Засгийн газар 2012 онд “Эрдэнэс Таван Толгой” ХК-ийн нийт хувьцааны 20 хувь болох гурван тэрбум ширхэг хувьцааг 2012 оны 4-р сарын 11 нээс өмнө төрсөн, иргэний шинэчилсэн бүртгэлд хамрагдсан иргэн бүрт үнэ төлбөргүй эзэмшүүлэхээр шийдвэрлэжээ. “Эрдэнэс Таван Толгой” ХК нийт 15 тэрбум ширхэг хувьцаатай. Тухайн үед Засгийн газраас 1,072 ширхэг хувьцааг нэг сая төгрөг буюу нэг ширхэг хувьцааны нэрлэсэн үнийг 933 орчим төгрөгөөр үнэлж тооцсон байдаг.

Засгийн газрын 2011 оны 98 дугаар тогтоолын дагуу “Эрдэнэс Таван толгой” ХК-ийн 536 ширхэг хувьцаа, мөн Засгийн газрын 2012 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 116 тогтоолын дагуу 536 ширхэг хувьцааг нэмж эзэмшүүлэхээр болсон. Засгийн газрын 98 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх үүднээс Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын шинэчилсэн бүртгэлд хамрагдсан, 2011 оны 4 дүгээр сарын 1-нээс өмнө төрсөн Монгол улсын бүх иргэнд “Эрдэнэс Таван толгой” ХК-ийн 536 ширхэг хувьцааны бичилтийг Үнэт цаасны төлбөр тооцоо, төвлөрсөн хадгаламжийн төв /ҮЦТТТХТ/ 2011 онд хийж гүйцэтгэсэн.

2011 оны арваннэгдүгээр сард УИХ-аас 57 дугаар тогтоол батлахдаа “Хувьцааг олон улсын зах зээл дээр нээлттэй арилжиж эхлэх хүртэл компаниудын болон иргэдийн хувьцааг зөвхөн Засгийн газар л нэрлэсэн үнээр нь буцааж авч болно” гэсэн. Энэ тогтоолоор иргэд хувьцаагаа арилжаалах боломжгүй болсон. Одоогоор 1,072 хувьцаа дотоодын зах зээл дээр хараахан арилжаалагдаж эхлээгүй байгаа учир өвлөх, шилжүүлэх, бэлэглэх, зарах, болон худалдан авах эрхүүд хаалттай байна.

2012 оны Засгийн газрын 116 дугаар тогтоолоор дээрх хувьцааг авсан иргэдэд нэмж 536 ширхэг хувьцааг нэмж эзэмшүүлэхдээ Хүний хөгжил сангаас хишиг, хувийг бэлэн мөнгөөр авах хүсэлт гаргасан ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, 2010-2011, 2011-2012 оны хичээлийн жилд сургалтын төлбөр хэлбэрээр хишиг хувь хүртсэн оюутан, 2011 онд эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл хэлбэрээр хишиг хувь хүртсэн иргэний өмнө хүртсэн хишиг, хувьд ногдох хувьцааг хасаж тооцсон байна. 2016 онд “Сайн хувьцаа” нэрээр Засгийн газар иргэдийн хувьцааг эргүүлэн худалдаж авсан. Одоо тус компанийн нийт хувьцааны 14.7 хувь нь иргэдийн мэдэлд, 85.5 хувь нь Засгийн газрын, 0.05 хувь нь аж ахуй нэгжүүдэд оногдож байна. 2016 оны сонгуулийн өмнө 300 мянган төгрөг авсан иргэдийн хувьцаа 750 ширхэг болсон. Ер нь Засгийн газар иргэдэд өгсөн 20 хувийн эзэмшлийн хувьцааныхаа 6.3 хувийг худалдаж авсан тооцоо байна.

Гэвч үе үеийн эрх баригч хүчин УИХ-ын сонгуулийн өмнө иргэдийн санал авах хэрэгсэл болгон ашиглаж байсан явдлыг залруулж, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилах, ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулсан болно.

--- оОо ---

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... сарын ...-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ИРГЭДЭЭС ХУДАЛДАЖ АВСАН “ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ” ХК-ИЙН ХУВЬЦААГ ИРГЭН БҮРД БУЦААН ЭЗЭМШҮҮЛЭХ ТУХАЙ

Монгол улсын Үндсэн хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8-ын 5, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 39 дүгээр тогтоолыг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилах, ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газрын шийдвэрээр “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн иргэдийн эзэмшиж байсан 1072 хувьцааг бүтнээр нь буюу хэсэгчлэн худалдаж авч тус компанид төвлөрүүлсэн хувьцааг иргэдэд буцаан эзэмшүүлэх,
2. “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн иргэдийн эзэмшилд байсан хувьцааг худалдан авахтай холбоотой гарсан зардлыг иргэдэд буцаан эзэмшүүлж байгаа хувьцааны ногдол ашгаас суутгах замаар улсын төсөв болон хувь иргэнд эдийн засгийн ямар нэгэн дарамтгүйгээр шийдвэрлэх,
3. Энэхүү тогтоолтой холбоотой арга хэмжээ авч, хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Л.Оюун-эрдэнэ/-д даалгасугай.
4. Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хороо /Ц.Цэрэнпунцаг/-т даалгасугай.

Гарын үсэг

ИРГЭДЭЭС ХУДАЛДАЖ АВСАН “ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ” ХК-ИЙН ХУВЬЦААГ ИРГЭН БҮРД БУЦААН ЭЗЭМШҮҮЛЭХ ТУХАЙ МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН ТАЙЛАН

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

2010-2011, 2011-2012 оны хичээлийн жилд сургалтын төлбөр хэлбэрээр хишиг хувь хүртсэн оюутан, 2011 онд эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл хэлбэрээр хишиг хувь хүртсэн иргэний өмнө хүртсэн хишиг, хувьд ногдох хувьцааг хасаж тооцсон. 2016 онд “Сайн хувьцаа” нэрээр Засгийн газар иргэдийн хувьцааг худалдан авсан байдаг. Одоо иргэдийн мэдлийн хувьцаа 14.7 хувь байна. Засгийн газрынх 85.5 хувь. Аж ахуй нэгжийнх 0.05 хувь бий. Хэрэв иргэн 300мянган төгрөг авсан бол 750 ширхэг хувьцаатай болсон. Ер нь бол Засгийн газар иргэдэд өгсөн 20 хувийн эзэмшлийн хувьцааныхаа 6.3 хувийг худалдаж авсан тооцоо байна.

Ийнхүү УИХ-ын сонгуулийн өмнө эрх баригч хүчний зүгээс мэдээлэл муутай иргэдийн саналыг авах зорилгоор гаргаж байсан Засгийн газрын шийдвэрүүдийг нэг мөр залруулж, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилах, ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Улсын Их Хуралд танилцуулж шийдвэрлүүлэхээр өргөн барилаа.

УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

Улсын Их Хурлын гишүүн Ш. Адьшаа, санаачлан боловсруулсан “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Монгол Улсын Их хурлын тогтоолын төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсэгт заасны дагуу судалсан болно.

Энэхүү УИХ-ын тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль болон олон улсын гэрээнд харшлаагүй нийцэж байгаа болно..

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ҮҮСГЭЖ БУЙ УЧИР ШАЛТГААН

Монгол Улсын Засгийн газар 2012 онд “Эрдэнэс Таван Толгой” ХК-ийн нийт хувьцааны 20 хувь болох гурван тэрбум ширхэг хувьцааг 2012 оны 4-р сарын 11 нээс өмнө төрсөн, иргэний шинэчилсэн бүртгэлд хамрагдсан иргэн бүрд үнэ төлбөргүй эзэмшүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Гэвч Засгийн газар хэд хэдэн шийдвэр гаргаж байжээ. 2012 оны Засгийн газрын 116 дугаар тогтоолоор дээрх хувьцааг авсан иргэдэд нэмж 536 ширхэг хувьцааг нэмж эзэмшүүлэхдээ Хүний хөгжил сангаас хишиг, хувийг бэлэн мөнгөөр авах хүсэлт гаргасан ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, 2010-2011, 2011-2012 оны хичээлийн жилд сургалтын төлбөр хэлбэрээр хишиг хувь хүртсэн оюутан, 2011 онд эрүүл мэндийн даатгалын

шимтгэл хэлбэрээр хишиг хувь хүртсэн иргэний өмнө хүртсэн хишиг, хувьд ногдох хувьцааг хасаж тооцсон. 2016 онд “Сайн хувьцаа” нэрээр Засгийн газар иргэдийн хувьцааг худалдан авсан байдаг.

Ийнхүү үе үеийн эрх баригч улс төрийн хүчин УИХ-ын сонгуулийн өмнө иргэдийн санал авах зорилгоор гаргаж байсан Засгийн газрын шийдвэрүүдийг нэг мөр залруулж, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хуваарилах, ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байгаа юм.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОДОРХОЙЛСОН БАЙДАЛ

Монгол улсын эдийн засаг уул уурхайгаас хараат бөгөөд Ковидын өнгөрсөн хоёр жилийн хүндрэл, ОХУ болон Украин хоорондын дайн, дэлхийн тэргүүлэх чиглэлийн орнуудын ковидын дараах төсөв, мөнгөний бодлого эрс өөрчлөгдсөнтэй холбоотой манай улсын эдийн засагт багагүй хүндрэл үүссэн төдийгүй үнэ өсөж өнгөрсөн жил инфляц хоёр оронтой тооноос доош буусангүй. Иймээс иргэдийн амьдралд тодорхой хэмжээний дэм үзүүлэх нөгөө талаас уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорттой холбоотойгоор үүсэж бий болсон “нүүрсний хулгай”-н асуудал нь иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх замаар хяналтын системийг бий болгох шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

ДӨРӨВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ЭЕРЭГ, СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын 5.1-д заасан асуудлыг зохицуулах хувилбарыг тогтоож, эерэг болон сөрөг талыг нь харьцуулан судалж дараах дүгнэлтийг гаргалаа:

	Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа
1	Зах зээлийн эдийн засгийн хэрэгслүүдийг ашиглан төрөөс зохицуулалт хийснээр,	Иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх замаар хяналтын системийг бий болгох хууль эрхзүйн үндэс бүрдэнэ.	Байгалийн баялгаа ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүр эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрх баталгаажна.
2	УИХ-ын тогтоолын төсөл боловсруулж батлуулснаар,	Үр дүнд эдийн засгийн нөхцөл байдал хүнд байгаа өнөө үед өрхийн орлого нэмэгдэнэ.	Гадаадын хөрөнгө оруулалт, төр хувийн хэвшлийн хамтарсан санхүүжилтыг ашиглах боломж нээгдэнэ.

**ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН
БАЙДАЛ**

Аргачлалын 6-д заасны дагуу сонгосон хувилбарын үр нөлөөг ерөнхий асуултуудад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа.

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1. Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж буй эсэх	1.1. Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм		Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	1.1.3.Энэ нь тодорхой бүлгийн эмзэг байдлыг арилгахын тулд авч буй түр, тусгай арга хэмжээ мөн бол олон улсын болон үндэсний хүний эрхийн хэм хэмжээнд нийцэж буй эсэх	Тийм		Олон улсын болон үндэсний хүний эрхийн хэм хэмжээнд нийцнэ.
	1.2. Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм		Шударга ёсны зарчимд нийцсэн
	1.2.2.Ялангуяа зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Шударга ёсны зарчимд нийцнэ
	1.3. Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм		Шударга, тэгш, эерэг үр дүнтэй байх нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэхэд чиглэж байна.
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, НҮБ-ын хүний эрхийн механизмаас тухайн асуудлаар өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм		Шударга, тэгш, эерэг үр дүнтэй байх нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн.

	1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх		Үгүй	Уг асуудалтай ямар нэгэн холбоо байхгүй.
2. Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1. Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах бол энэ нь хууль ёсны зорилгод нийцсэн эсэх		Үгүй	Хуулийн зорилго, шударга ёсонд нийцсэн.
	2.2. Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх		Үгүй	Шаардлагагүй гэж тооцов.
3. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1. Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх	Тийм		Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм		Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Дотоодын болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаанд эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)	Тийм		Хил дамнасан хөрөнгө оруулалт нэмэгдэнэ.
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Тийм		Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаална.
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөрөгдлийг бий болгох эсэх		Үгүй	Өрсөлдөөн зах зээлийн хуулиар явагдах болно.
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй, эсрэгээрээ шударга өрсөлдөх боломж нээгдэнэ.

	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх		Үгүй	Монополийг задлах үйл ажиллагаа явагдана.
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх		Үгүй	Хяналттай болсноор зардал огцом буурна.
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Санхүүжилт босгох боломж нэмэгдэнэ.
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх		Үгүй	Ийм асуудал гарахгүй.
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх		Үгүй	Хязгаарлалт, хоригийн асуудал гарахгүй.
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх		Үгүй	Аж ахуй нэгжийн үйл ажиллагаа эрчимжинэ.
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсч байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх		Үгүй	Нэмэлт зардал гарахгүй, эсрэгээрээ зардлууд буурна.
5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх		Үгүй	Ийм зохицуулалт хийх шаардлага гарахгүй.
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх		Үгүй	Ийм зохицуулалт хийх шаардлага гарахгүй.
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх		Үгүй	Ийм зохицуулалт хийх шаардлага гарахгүй.
6.Инноваци болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
7.Хэрэглэгч болон гэр	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Валютын урсгал нэмэгдэж төсвийн орлого сайжирснаар

бүлийн төсөв				хэрэглээний үнийн түвшин буурна.
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Өрхийн санхүүгийн байдалд эерэгээр нөлөөлнө.
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм		Худалдаа, үйлчилгээний ажлын байр нэмэгдэнэ.
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ийм сөрөг нөлөө гарахгүй.
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Жижиг, дунд үйлдвэрлэгчдийн тоо өснө.
9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Улсын төсвийн орлого нэмэгдэнэ.
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх		Үгүй	Ийм өөрчлөлт гарахгүй
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн шинэ чиг үүрэг үүсгэхгүй
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдал сайжирна.
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх	Тийм		Хөрөнгө оруулалтын нөхцөл сайжирч, зах зээлийн тогтвортой байдал нэмэгдэнэ.
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Эсрэгээрээ инфляц буурна.
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм		Олон улсын гэрээ, хэлэлцээртэй нийцнэ.

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	тийм		Шууд биш ажлын байр нэмэгдэнэ
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх		Үгүй	Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол байхгүй.
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн тоо нэмэгдэнэ.
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Нөлөөлөхгүй
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ажлын чанар, стандартад нөлөө байхгүй
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө байхгүй
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх		Үгүй	Шинээр ажлын стандарт гаргах шаардлагагүй.
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх		Үгүй	Ажлын байранд ямар нэгэн өөрчлөлт гарахгүй.
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Засаглалын харилцаанд оролцогчдод ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

мэдээлэл, ёс суртахуун	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн өөрчлөлт гарахгүй
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн өөрчлөлт гарахгүй
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Огт нөлөөлөхгүй.
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Огт нөлөөлөхгүй.
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг өөрчлөлт гарахгүй.
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө гарахгүй.
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл

				байдалд сөрөг нөлөө байхгүй
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн өөрчлөлт гарахгүй
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн өөрчлөлт гарахгүй
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн өөрчлөлт гарахгүй

-----oO-----

ИРГЭДЭЭС ХУДАЛДАЖ АВСАН “ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ” ХК-ИЙН ХУВЬЦААГ ИРГЭН БҮРД БУЦААН ЭЗЭМШҮҮЛЭХ ТУХАЙ МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН ТАЙЛАН

НЭГ.ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адъяаа, санаачлан боловсруулсан “Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн /цаашид “Тогтоолын төсөл” гэх/ зүйл, заалтад Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлд заасны дагуу дүн шинжилгээ хийх, үр нөлөөг тооцож, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, хуулийн зүйл, заалтыг ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, улмаар хуулийн төслийн чанарыг сайжруулахад зөвлөмж өгөх зорилгоор хийлээ.

Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлал”¹-д /цаашид “аргачлал” гэх/ заасны дагуу хийлээ.

ХОЁР. ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Тус үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ тогтоолын төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан, аргачлалд заасны дагуу 6 шалгуур үзүүлэлтээс 3 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Практикт хэрэгжих боломж
3. Ойлгомжтой байдал

“Зорилгод дүн шинжилгээ хийх” гэсэн шалгах хэрэгслээр хуулийн төсөлд тусгасан зохицуулалт, арга хэмжээ тухайн хуулийн төсөлд тавьсан зорилгыг биелүүлэхэд чиглэсэн эсэх, зорилгод хүрэх байдалд дүн шинжилгээ хийлээ. Мөн салбарын мэргэжилтнүүдтэй уулзалт хийж, тухайн асуудалтай холбоотойгоор бусад орнуудын туршлагыг судалсан болно.

“Практикт турших” гэсэн шалгах хэрэгслийн хүрээнд хуулийн төслийг практикт турших нь тухайн хуулийн төсөл хэрэгжих боломжтой байна уу, хуулийг хэрэгжүүлэх байгууллагууд түүнийг хүлээн зөвшөөрч байна уу, бусад этгээдэд хэрхэн нөлөөлж байгаа болон тухайн зохицуулалтын хийдэл, зөрчлийг тогтооход чухал ач холбогдолтой арга хэмжээ боловч практикт туршилт хийх нь ихээхэн хугацаа, хүн хүч, зардал шаарддаг тул ижил төстэй үйл ажиллагаа явуулж байгаа орон нутгийн “Тавантолгой” ХК зэрэг хувьцаат компаниудын үйл ажиллагаа, тухайн хуулийн төслийн

¹Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралт

зохицуулалтад тусгасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэх гадаадын практик жишээнээс үлгэрлэн авсан болно.

“Ойлгомжтой байдлыг шалгах” гэсэн шалгах хэрэгслийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийг хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдэд ойлгомжтой томъёологдсон эсэхийг шалгаж тогтоосон болно.

ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тогтоолын төслийн үзэл баримтлалд тусгасан үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад тогтоолын төслийн зорилго, зорилт, зохицуулалтууд нь нийцэж байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх үүднээс тогтоолын төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, үзэл баримтлал болон тогтоолын төслийн зорилго, түүнийг хангахад чиглэсэн зохицуулалтуудыг харьцуулах байдлаар дүн шинжилгээ хийв.

“Практикт турших” гэсэн шалгах хэрэгслийн хүрээнд хуулийн төслийг практикт турших нь тухайн хуулийн төсөл хэрэгжих боломж байгаа эсэхийг тодорхойлсон болно.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тогтоолын төсөл нь боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг, түүнчлэн хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүд хуулийг ойлгож хэрэглэх, хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар боловсруулагдсан эсэхийг шалгахын тулд тогтоолын төслийг бүхэлд нь сонгон авлаа.

ДӨРӨВ. УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад тогтоолын төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараахь байдлаар авч үзэв.

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	Тогтоолын төсөл бүхэлдээ	Дүн шинжилгээ хийх
2	Практикт хэрэгжих боломж	Тогтоолын төсөл бүхэлдээ	Орон нутгийн “Тавантолгой” ХК зэрэг хувьцаат компаниудын үйл ажиллагаа, тухайн хуулийн төслийн зохицуулалтад тусгасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэх гадаадын практик жишээнээс үлгэрлэн авсан болно.
3	Ойлгомжтой байдал	Тогтоолын төсөл бүхэлдээ	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29, 30 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан эсэх, Хууль

			тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалыг баримталсан эсэхийг шалгах байдлаар <u>ойлгомжтой</u> байдлыг шалгах.
--	--	--	---

Дээрх урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон шалгах хэрэгслийн дагуу тогтоолын төслийн үр нөлөөг дараахь байдлаар үнэллээ.

“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан зохицуулалтын хувьд тогтоолын төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагад нийцэж, тогтоолын төслийн зорилтыг хангах боломжтой байна.

Хэдийгээр төр засгаас тодорхой арга хэмжээ авч ирсэн боловч өнөөг хүртэл “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-тай холбоотой ашиггүй үйл ажиллагаа, хэт их зардал орсон худалдан авалт, тус компанийн үйл ажиллагаанд огт хамааралгүй оффтэйк гэрээ, дэлхийн зах зээлийн үнээс хэт бага үнэтэй нүүрс нийлүүлэх гэрээ зэрэгтэй холбоотой одоо ч эрдэс бүтээгдэхүүнийхээ экспортын хэмжээг нэмэгдүүлж чадахгүй байна. Энэхүү тогтоолын төсөл батлагдсанаар тус компанийн үйл ажиллагаа олон нийтийн хяналтад орж, экспортод гаргах бүтээгдэхүүний хэмжээ нэмэгдэх, элдэв зардлууд огцом буурч компани ашигтай ажиллах боломж гарч ирнэ.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Энэхүү шалгах хэрэгслийн дагуу ОХУ, Казахстан зэрэг орнуудын БНХАУ руу хийж буй түүхий эдийн статистик тооцоолол туршлагыг судалсан болно. Мөн орон нутгийн “Тавантолгой” ХК зэрэг ижил төстэй үйл ажиллагаа явуулж байгаа хувьцаат компаниудын үйл ажиллагааны сайн жишээнээс үлгэрлэн авсан болно. Тухайн тогтоолын төсөл батлагдсанаар практикт хэрэгжих боломжгүй ямар нэгэн асуудал гарахгүй болно.

“Ойлгомжтой байдлыг судлах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Энэхүү шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийг бүхэлд нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг дараахь асуултад хариулт өгөх замаар шалгалаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
<i>Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт</i>	<i>Шаардлага хангасан эсэх</i>

29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Зөрчилгүй.
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Шаардлага хангасан.
29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Шаардлагагүй.
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Шаардлагагүй.
29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний	Шаардлагагүй.

үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Шаардлага хангасан.
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Шаардлага хангасан.
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Шаардлага хангасан.
30.1.4.хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Шаардлага хангасан
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Шаардлага хангасан

-----oOo-----

ТАВ.ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

5.1.Баримтжуулалт

Тогтоолын төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд ашигласан дараах баримт бичиг, мэдээлэл, тоо баримтыг цуглуулан үр нөлөөг тооцох ажиллагааны тайланд баримтжуулж хавсаргалаа.

1. Хүний хөгжил сангийн тухай хууль
2. Төрийн нууцын жагсаалт батлах тухай хууль
3. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль
4. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
5. УИХ-ын тогтоол (2010 оны 7 сарын 7-ны өдрийн 39 дугаар, 2011 оны 11 дүгээр сарын 30-ний өдрийн 57 дугаар)
6. Засгийн Газрын тогтоол (2011 оны 3 дугаар сарын 31-ний өдрийн 98 дугаар тогтоол, 2012 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 116 тогтоол)
7. Судалгаа

5.2. Дүгнэлт

Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн зохицуулалт нь тогтоолын төслийг боловсруулах болсон хэрэгцээ шаардлага, үндэслэлүүдтэй нийцэж байгаа болон үзэл баримтлалаар тодорхойлсон зорилгыг бүрэн илэрхийлж чадсан эсэхэд, мөн хуулийн бусад зохицуулалтуудыг хангаж, илэрхийлж чадахаар бүрэн гүйцэд томъёологдсон эсэхэд үнэлгээ хийлээ.

Тогтоолын төсөл нь үзэл баримтлал болон энэхүү тогтоолын төслийг боловсруулах болсон хэрэгцээ шаардлагатай нийцэж байгаа нь зорилгод хүрэх, ойлгомтой байх, бусад хууль тогтоомжтой нийцсэн, давхардалгүй, зөрчилгүй томъёологдсон байна.

-----oOo-----

ИРГЭДЭЭС ХУДАЛДАЖ АВСАН “ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ” ХК-ИЙН ХУВЬЦААГ ИРГЭН БҮРД БУЦААН ЭЗЭМШҮҮЛЭХ ТУХАЙ МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Иргэдээс худалдаж авсан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх тухай Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг баталснаар төсвөөс ямар нэгэн зардал гарахгүй бөгөөд дараах ач холбогдолтой байх юм. Үүнд:

1. Ковидын дараах эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлж улс орнуудад нөлөөлж болох эдийн засгийн хямралыг даван туулахад зохих үр дүнгээ өгнө.
2. Нийт иргэдийн оролцоог хангасан хяналтын тогтолцоог шинэ шатанд гаргаснаар тус компанийн үйл ажиллагаа эрчимжиж уул уурхайн бүтээгдэхүүний тээвэрлэлт, тээвэрлэлтийн зардал, хугацаа хэмнэгдэж, уул уурхайн бүтээгдэхүүний өрсөлдөх чадвар нэмэгдэнэ. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорт тогтвортой өсөн нэмэгдсэнээр төсвийн орлого тогтворжиж, эдийн засагт зерэг үр дагавар үзүүлнэ.
3. Газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ард түмэнд тэгш, шударга хүртээмжтэй хувиарлагдаж, ил тод байдал хангагдаж, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлснээр үүсээд байгаа нүүрсний хулгайн асуудалд цэг тавих боломж гарч ирнэ.
4. Иргэд ногдол ашгаараа жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэх санхүүгийн боломж гарснаар ажлын байр шинээр нэмэгдэх, хүн амын амьжиргааны түвшин дээшлэх бөгөөд иргэдийн амьдрах орчин, нөхцөл сайжирна.
5. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчим бодитоор биелж уул уурхайн баялгийн үр өгөөжийн дийлэнхийг ард түмэн хүртэх эрх зүйн үндэслэл тавигдана.
6. Байгалийн баялгаа ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүр эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрх баталгаажна.
7. Валютын урсгал нэмэгдэж төсвийн орлого сайжирснаар хэрэглээний үнийн түвшин буурна.

-----oOo-----

ТОГТООЛЫН ТӨСӨЛД ИРГЭДЭЭС ИРҮҮЛСЭН САНАЛ, ХҮСЭЛТҮҮД

Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адьяа нь “Иргэдээс худалдаж авсан эрдэнэс тавантолгой ХК-ийн хувьцааг иргэн бүрд буцаан эзэмшүүлэх” тухай тогтоолын төслийг Цахим парламент/d.parliament.mn/ сайтад 2023 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдөр байршуулж иргэдээс 3 санал ирсэн байна.

Д/д	Хэнээс	Агуулга
1	Иргэн Лхаасүрэн	Дэмжихгүй төсөл бна. Иргэдийг ялгаварлан тэгш бус байдлыг бий болгож бна. Өөр хууль боловсруулах хэрэгтэй. 1. 1072 аваагүй хүүхдүүдэд шинээр өгөх. 2. нийт хувьцааны 30 %ийг худалдах эрхгүй бх. 30% ийг нээлттэй худалдах, 40%ийг худалдах эрхтэй иргэдэд хувааж өгөх
2	Иргэн Чулуунхүү	Урьд нь Засгийн газраас гаргасан шийдвэрийг одоо өөрчлөх шаардлагагүй. Одоо 1072 хувьцааны ногдол ашгаа хувьцаа эзэмшигчдэд сүүлийн жилүүдийнхийг нөхөн олгож, цаашид өөр зүйлд зарцуулалгүй жил бүр ногдол ашгийг өгч байхыг хүсье!
3	Иргэн Батбаяр	Хувьцаагаа худалдан борлуулаагүй иргэдээ яах гэж бгаа юм бэ. Нэмж хувьцаа авч болохгүй юу

**ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ
ХУВЬЦААТ КОМПАНИ**

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
1 дүгээр хороо, Жигжиджавын гудамж 8, Финанс төв
Утас: 7505-5555

И-мэйл: info@erdeneslt.mn, Вэбсайт: www.ett.mn

᠘᠒᠒5.᠐3.1᠐ № ᠐1/364

танай _____-ны № _____-т

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
ШИРНЭНБАНЬДЫН АДЬШАА ТАНАА**

Таны судалгаа ирүүлэх тухай УИХ-03/220 албан тооттой танилцлаа. “Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв” ХХК-иас гаргасан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн талаарх тайлан, судалгааг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 2 хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ОНЦГОЙ БҮРЭН
ЭРХТ ТӨЛӨӨЛӨГЧ

Ж.ГАНБАТ

0500000250

“Эрдэнэс Таван толгой” ХК-ийн хувьцааны бичилт

Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 39, Засгийн газрын 2011 оны 98 тоот тогтоол болон бусад эрх зүйн баримт бичгийн хүрээнд “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааг Монгол улсын иргэдэд үнэ төлбөргүй эзэмшүүлэх, түүнчлэн тусгай шаардлага хангасан үндэсний Аж ахуйн нэгж байгууллагуудад хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр худалдах тухай шийдвэрийг гаргасан билээ.

“Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв” ХХК-иас гаргасан судалгааны дагуу Монгол улсын 2 511 768 иргэд “Эрдэнэс Таван толгой” ХК-ийн 2 213 060 522 ширхэг хувьцаа буюу нийт хувьцааны 14.75 хувь, 486 аж ахуйн нэгж 7 065 038 ширхэг хувьцаа буюу нийт хувьцааны 0.05 хувийг тус тус эзэмшиж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2011 оны 98, 2012 оны 116, 2012 оны 201, 2015 оны 151, 2016 оны 334, 2017 оны 154 дүгээр тогтоолуудын дагуу иргэдийн эзэмшиж буй “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааны тоо хэмжээнээс хасах, суутгах арга хэмжээ авсан. Тухайлбал: 2011 онд ахмад настанд болон хөгжлийн бэрхшээлтэй 324 518 иргэнд эх орны хувь хишиг болох 1,000,000 төгрөг; 2011 оны эрүүл мэндийн даатгалаас 8040 төгрөг суутгуулсан 615 701 иргэний 9 ширхэг хувьцааны хасалт; 2011 оны оюутны сургалтын төлбөр 500,000 төгрөг болон 2012 оны оюутны сургалтын төлбөр болох 491,960 төгрөгийг 278 258 иргэдээс суутгаж “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн хувьцааны бичилтэд өөрчлөлт оруулсан байна.

Эх орны хувь хишиг хүртсэн иргэдийн судалгаа

№	Төрөл	Хувь хишиг хүртсэн иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн
1	Ахмад настан /эх орны хувь хишиг хүртсэн -1 000 000 төгрөг/	322 767	321,934,714,673.00
2	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд /эх орны хувь хишиг – 1 000 000 төгрөг/	1 721	1,751,000,000.00
3	2011 оны ЭМД-ын шимтгэл хэлбэрээр суутгасан /8040 төгрөг/	615 701	4,835,639,263.00
4	2011 оны оюутны сургалтын төлбөр /500 000 төгрөг/	133 819	66,909,500,000.00
5	2012 оны оюутны сургалтын төлбөр /491 960 төгрөг/	144 439	71,058,210,440.00

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны “Сайн Хувьцаа” арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай 334 дүгээр тогтоолын дагуу 1 309 983 иргэн хувьцаагаа зарах хүсэлт гаргасан ба мөнгө авсан 1 294 302 иргэний 360,438,096,340 төгрөгт ногдох 386 416 192 ширхэг хувьцааг төрийн мэдэлд шилжүүлсэн.

“Сайн Хувьцаа” арга хэмжээний судалгаа

№	Авсан мөнгө	Иргэдийн тоо	Худалдаж авсан хувьцаа	Нийт мөнгөн дүн
1	100,142.00 (108ш)	48 270	5 213 160	4,833,854,340.00
2	200,284.00 (215ш)	187 096	40 225 640	37,472,335,264.00
3	300,426.00 (322ш)	1 058 936	340 977 392	318,131,906,736.00
Нийт		1 294 302	386 416 192	360,438,096,340.00

Монгол Улсын Засгийн газар иргэдээс худалдаж авсан компанийн нийт хувьцааны 5,25% буюу түүнд ногдох 886,309,923 ширхэг хувьцаа байна.

№	Төрөл	Хувь хишиг хүртсэн иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Хувьцааны тоо
1	Ахмад настан	322 767	321,934,714,673	345 053 284
2	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд	1 721	1,751,000,000	1 876 741
3	2011 оны ЭМД-ын шимтгэл хэлбэрээр суутгасан	615 701	4,835,639,263	5 182 893
4	2011, 2012 онд оюутны сургалтын төлбөрт	278 258	137,967,710,440	147 875 359
5	Сайн хувьцаа хөтөлбөр	1 294 302	360,438,096,340	386 321 646
Нийт		2 512 779	826,927,160,716	886,309,923